

PACO ALONSO

La cultura del

mercant

Capítol 1

El mercat de mercats

▼ Mercat Central de València durant les obres del voltant.

L'essència de la cultura del mercat no és un concepte fàcil de definir ni de trobar, però si hi ha un lloc per on cal començar a buscar-la, ha de ser el Mercat Central de València. És un lloc emblemàtic, bell, únic, ple d'interés en cadascun dels racons, tant per les vivències de la gent com per la seua història i la seua arquitectura. En 2028 celebrarem el seu primer segle d'activitat i, personalment, m'interessa molt que continue celebrant més aniversaris com a mercat.

Des de la inauguració, ha merescut apel·latius com «el mercat de mercats», «la superfície de producte fresc més gran d'Europa», «el mercat més bonic del món»... i algunes altres denominacions que el fan singularment atractiu per al públic local i per als qui ens visiten.

Si l'observem amb atenció, descobrirem que el Mercat Central sempre ha anat acompanyat de la societat valenciana i ha evolucionat amb ella. És un reflex fidel de tot allò que passa a la ciutat. I, com la mateixa ciutat, exigeix un model de govern que, en aquest cas, és l'autogestió. No és gens senzill, però li proporciona una manera de fer diferent de la que impera en uns altres mercats municipals.

L'emboïllament arquitectònic no ha canviat. Foren precisament els aires de modernitat que va portar el segle xx els que n'impulsaren la construcció. Si hi ha un personatge crucial en la seua història és el novel·lista i polític Vicent Blasco Ibañez, entossudat a construir un mercat modern que millorara les condicions higièniques de la venda d'aliments, en

benefici de la salut dels valencians. Va ser una llàstima que, després de tants esforços, no arribara a veure'l inaugurat.

En la meua condició de client habitual de mercats, em sent implicat emocionalment en el seu quefer. Evitaré que se'm note massa, en nom de l'objectivitat, en exercir la professió que em permet guanyar-me la vida, el periodisme. Estime el Mercat Central, on tinc molts amics i amigues, i per això desitge que puguen esquivar les bales dels franc tiradors que els disparen des de diversos punts de la ciutat. Deuen haver notat vostés

▲ Envinagrats variats en la parada de Luis Alabau (Mercat Central de València).

“Sota el sostre del mercat, el venedor hi va trobar aixopluc i una forma de millorar de vida; després vingueren les parades fixes –gràcies a les concessions administratives–, el fred industrial... I el mercat va adquirir la fesomia actual en un dir Jesús. Ara hi ha venedors les famílies dels quals ja tenien parada abans de la construcció del mercat.”

que, fins ara, no he pronunciat la paraula *turisme*. No tindria res contra un sector que tanta riquesa genera a la nostra terra si sabera amb certesa que el preu cultural, social i patrimonial que hem de pagar no és més alt que els ingressos.

Més avant farem un recorregut per les vides dels protagonistes, dels hereus dels antics mercaders de la plaça de Bruges, el punt geoestratègic que concentrava, no només els interessos dels habitants de València, sinó els de tota la regió. Una plaça pública on ajusticiaven criminals i heretges i on venien hortalisses de casa; cereals, ametles, vi i mel de les comarques interiors; animals criats per les famílies de les alqueries; manufactures dels gremis d'artesans... Una plaça on es tancaven transaccions, fins i tot humanes, com ara l'abandonament dels fills d'algunes famílies amb l'objectiu que unes altres els criaren o els oferiren una manera de guanyar-se la vida, com a aprenents o servidors dels senyors.

Sota el sostre del mercat, el venedor hi va trobar aixopluc i una forma de millorar de vida; després vingueren les parades fixes –gràcies a les concessions administratives–, el fred industrial... I el mercat va adquirir la fesomia actual en un dir Jesús. Ara hi ha venedors les famílies dels quals ja tenien parada abans de la construcció del mercat. I encara continuen, perquè això ho han fet sempre. També hi trobem negocis sense relleu generacional, traspassos temptadors,

► Carxofes, la flor de l'hivern. Varietat Green Queen (Mercat Central de València).

▲ L'elevada edat mitjana dels clients és una característica comuna en tots els mercats municipals de València.

jubilacions, cansament per falta de rendibilitat i canvis de rumb per satisfer els turistes.

El Mercat Central, amb quasi un segle de vida, ha posat sempre de manifest un vincle indissoluble de sincronia evolutiva amb la ciutat. Per tant, si la fesomia de València ha canviat en anar-se'n els veïns i ara són els turistes els qui omplin els mateixos espais, és lògic que el mercat de mercats, el mercat més bonic del món, el nostre Mercat Central, es mostre *friendly* amb els turistes que, encara que no hi facen *shopping* de la forma com estem acostumats, sí que hi fan *tasting and delivery* i s'hi deixen una miqueta de *cash*.

En poc de temps, diverses carnisseries s'han convertit en llocs on venen paelles per a emportar-se i algunes verdueries han esdevingut botigues de *souvenirs*, a pesar que la junta del mercat ja fa quasi sis anys que va frenar la proliferació de canvis com els esmentats. Ja fa temps que intuïem que, al darrere de tot això, hi havia grans grups d'inversió; ara, pot ser que estiguen situats sota la volta del mercat, des d'on planifiquen el seu futur, com han fet amb uns altres mercats. Ho aconseguiran?

D'altra banda, *La cultura del mercat* té la sana intenció de fer la contra als qui van pregonant als quatre vents que, en el futur, les nostres cases no tindran cuina. Els gurus de la distribució alimentària, han pensat en algun moment en la importància dels valors i dels coneixements que s'han transmés a les nostres cuines? De pares a fills, dels iaïos als nets... No conec cap valencià que haja après a fer una paella consultant-ne la recepta en un llibre.

Un mercat municipal no és només una agrupació de comerciants autònoms de l'alimentació fresca que porten a terme la seua activitat al mateix espai compartit de concessió municipal o de qualsevol altra forma de gestió. Allò que val per als mercats municipals, val també per al comerç al detall; ambdós són elements fonamentals de vertebració social a les trames urbanes. Els mercats són una baula imprescindible d'una cadena que comença amb la producció d'aliments, sana i respectuosa amb els ecosistemes terrestres i marítims. A continuació, hi ha la selecció dels productes que compartirem. Després, l'acte revolucionari de cuinar i, finalment, el d'assaborir i nodrir-se a la taula. Tot el recorregut constitueix

“La usurpació de la cultura del mercat és colonialisme pur. La classe dominant imposa les seues formes de comprar i de menjar amb molta sal, molt de sucre, molts additius, colorants, conservants i, a més, tot ben embolicadet amb plàstic.”

el conjunt de les peces que formen el fràgil trencaclosques de la cultura del mercat.

Els cants de sirena de la comoditat a canvi de la pèrdua de sobirania, de salut, de relacions personals i de coneixements són una de les trampes més perverses que ha inventat la indústria alimentària per a destruir-nos com a societat. La gran distribució ens fa la vida més fàcil, però per què? Molt senzill: perquè l'alcalde és un... No! Pitjor: perquè correm el risc de perdre la nostra identitat i la nostra llibertat d'elecció. La usurpació de la cultura del mercat és colonialisme pur. La classe dominant imposa les seues formes de comprar i de menjar amb molta sal, molt de sucre, molts additius, colorants, conservants i, a més, tot ben embolicadet amb plàstic.

Ho veig en la generació dels meus fills, alletats per les xarxes socials, sense habilitats per a interactuar. Per això triaran sempre anar al supermercat, perquè allà no han de parlar amb ningú. Perquè, si van a comprar a un mercat, hauran d'esperar el seu torn i demanar quan els corresponga... Els entra un mal. Bé, no només als meus fills: a més de la meitat de la població.

Deu ser perquè anar al mercat és cosa de *boomers*?

► El carnisser, una professió en vies d'extinció.

◄ Tall de pernil ibèric a ganivet amb Jorge Fernández, un dels xarcuters amb més coneixement de causa del Mercat Central.